

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1930

Vragen van de leden **De Wit** en **Gesthuizen** (beiden SP) aan de ministers van Justitie en van Economische Zaken over *het Europees Burgerlijk Wetboek*. (Ingezonden 4 februari 2009)

1

Wat is uw reactie op het artikel «Komt er dan toch een Europees BW»?¹ Is het waar dat het Gemeenschappelijk Referentiekader een project is dat er op is «gericht om de kern van het Europees privaatrecht op een systematische wijze in een qua vorm op een wetboek gelijkende publicatie bij elkaar te brengen», een Europees Burgerlijk Wetboek dus? Zo nee, hoe zou u dit dan wel willen noemen?

2

Wat is de toekomst van dit project? Is het waar dat er een Witboek van zal worden gemaakt, en dat er onverminderd wordt verder gewerkt aan een Europees Burgerlijk Wetboek? Zo ja, hoe verhoudt zich dat tot uw uitspraak van 16 april 2008 dat «een algemeen Europees burgerlijk recht tekent zich zelfs nog niet aan de horizon af.»²

3

Is het waar dat delen van het Europees Burgerlijk Wetboek nu al gebruikt worden, zoals bij het voorstel van de Europese Commissie voor een richtlijn over consumentenrechten? Hoe beoordeelt u de keuze voor

maximumharmonisatie in deze richtlijn, zodat het lidstaten niet is toegestaan aan consumenten een hoger niveau van bescherming te bieden dan in Europa is afgesproken?

4

Wat is de rechtsbasis in het Europese recht voor dit Europees Burgerlijk Wetboek? Staat u nog steeds op het standpunt dat er geen bevoegdheid is om een Europees Burgerlijk Wetboek tot stand te brengen? Zo ja, wat heeft u tot dusver met dit oordeel gedaan in overleggen met uw collega's in Europa?³

5

Wat zijn de totale kosten van dit gehele project?

6

Op welke delen van het privaatrecht heeft dit Europees Burgerlijk Wetboek precies betrekking? Is het waar dat het ook betrekking heeft op goederenrecht, zodat ook dat deel van het Nederlandse privaatrecht aan het Europeaniseren is?

7

Wat is naar uw mening en inzicht de bedoeling van het Europees Burgerlijk Wetboek, nu en in de toekomst? Waar zal dit Europees Burgerlijk Wetboek voor worden gebruikt? Wat is de meerwaarde van een Europees Burgerlijk Wetboek?

8

Hoe heeft u zich tot dusver opgesteld over het Europees Burgerlijk Wetboek in Europa, onder meer in de JBZ-raden? Is het waar dat u dit

project tot dusver hebt gesteund?¹ Zo ja, waarom?

9

Deelt u de mening dat harmonisering van het Nederlands privaatrecht via de achterdeur onwenselijk is? Bent u bereid stelling te nemen tegen het streven één Europees Burgerlijk Wetboek tot stand te brengen? Welke acties of maatregelen gaat u nemen op dit punt?

¹ WPNR, 31 januari 2009, nummer 6784, p. 101 e.v.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 23 490, nr. 505.

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 23 490, nr. 482.

Antwoord

Antwoord van minister **Hirsch Ballin** (Justitie), mede namens de staatssecretaris van Economische Zaken (ontvangen 16 maart 2009) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2008–2009, nr. 1625

1

Eind 2008 heeft een groep wetenschappers onder leiding van prof. dr. Von Bar de definitieve versie van een wetenschappelijk ontwerp voor een gemeenschappelijk referentiekader aan de Europese Commissie aangeboden. Dit wetenschappelijk ontwerp heeft weliswaar het uiterlijk van een wetboek maar ontbeert daartoe ieder staatsrechtelijk gezag. Nu het project van de wetenschappers voltooid is, is het aan de Europese Commissie, de

Raad en het Europees Parlement om te besluiten of en hoe delen van het wetenschappelijk ontwerp kunnen worden gebruikt voor een politiek ontwerp voor een gemeenschappelijk referentiekader.

Het gemeenschappelijk referentiekader heeft tot doel een niet-bindend instrument voor de Europese wetgever voor het maken van betere wetgeving (een zogenaamde gereedschapskist). Deze opvatting wordt gedeeld door een grote meerderheid van de lidstaten.

2

De Europese Commissie heeft medegedeeld dat het niet eerder dan eind 2009 met een initiatief voor een gemeenschappelijk referentiekader zal komen. Mogelijk zal dit een Witboek zijn. De Commissie heeft aangegeven dat het grote delen van het wetenschappelijk ontwerp voor een gemeenschappelijk referentiekader niet zal gebruiken. De Commissie heeft als mogelijkheid gewezen op een optioneel instrument.

3

Uit de inhoud van het voorstel voor een kaderrichtlijn consumentenrecht is af te leiden dat de Europese Commissie bij het opstellen daarvan de consumentenrechtelijke bepalingen uit het wetenschappelijke ontwerp voor een gemeenschappelijk referentiekader als één van de inspiratiebronnen heeft gebruikt. Andere inspiratiebronnen zijn de bestaande richtlijnen op het gebied van het consumentenrecht en de verschillende nationale rechtsstelsels. Het principe van volledige harmonisatie van de consumentenrichtlijnen impliceert dat de lidstaten op het gebied dat de richtlijnen harmoniseren niet langer meer de mogelijkheid hebben om verdergaande voorschriften ter bescherming van de consument te hanteren dan op communautair niveau is vastgesteld. Hierdoor ontstaat op het geharmoniseerde gebied een eenduidig en uniform Europees consumentenrecht dat voor de hele interne markt geldt. Voor de consument heeft dit als voordeel dat deze bij een grensoverschrijdende aankoop profiteert van eenzelfde niveau van wettelijke bescherming als bij een nationale aankoop. Onder meer de

Richtlijn oneerlijke handelspraktijken gaat al uit van volledige harmonisatie.

Voor de handelaar heeft volledige harmonisatie als voordeel dat hij, voor zover het de geharmoniseerde normen betreft, ervan kan uitgaan dat deze gelijk zijn in elke nieuwe exportmarkt die hij binnen de Europese Unie wil betreden. Zo kan de kenbaarheid van het Europese consumentenrecht worden vergroot en kan door meer transparantie en lagere nalevingskosten het vertrouwen toenemen om grensoverschrijdende overeenkomsten te sluiten. Door meer handel en betere integratie van de markten en als gevolg daarvan meer concurrentie kunnen lagere prijzen en een breder aanbod van producten tot stand komen. Daarnaast kan harmonisatie een «level playing field» voor ondernemers creëren: alle ondernemers die actief zijn op de interne markt moeten immers aan dezelfde regels voldoen. Het principe van volledige harmonisatie beperkt echter de mogelijkheden voor de lidstaten om nationale regelgeving te maken die aansluit bij de voorkeuren of specifieke situaties in de lidstaat. Ik ben daarom van mening dat steeds per deelreële of specifieke bepaling een afweging moet worden gemaakt tussen het belang van volledige harmonisatie voor de werking van de interne markt en de behoefte om nationaal beleidsruimte te behouden om nationaal voorschriften terzake te kunnen vaststellen. Hiertussen zal een juist evenwicht moeten worden gevonden en steeds zal moeten worden bekeken of volledige harmonisatie wel de meest gewenste mate van harmonisatie is. Juist een mix van verschillende vormen van harmonisatie kan een uitgebalanceerd stelsel van consumentenbescherming doen ontstaan, dat enerzijds recht doet aan het belang van een gelijk speelveld en rechtszekerheid voor de consument en de handelaar en dat anderzijds voldoende flexibiliteit bevat voor de lidstaten om recht te doen aan de specifieke nationale omstandigheden.

4

De rechtsbases die het EG-Verdrag biedt, zijn – inclusief de beperkingen

die daaraan zijn verbonden – bepalend voor de mogelijkheden voor een gemeenschappelijk referentiekader. Er is geen rechtsbasis voor een volledig Europees Burgerlijk Wetboek. Het instrument dat door de Raad wordt nagestreefd, een gereedschapskist voor betere wetgeving, kan tot stand komen door middel van een interinstitutioneel akkoord tussen de Commissie, de Raad en het Europees Parlement. Dit standpunt draag ik ook uit bij mijn Europese collega's.

5

De kosten van het opstellen van het wetenschappelijke ontwerp voor een gemeenschappelijk referentiekader worden voldaan uit het zesde kaderprogramma van de Europese Gemeenschap voor activiteiten op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie, ter bevordering van de totstandbrenging van de Europese onderzoeksruimte en van innovatie. De totale kosten bedragen € 10.700.000.

6 en 7

Het wetenschappelijk ontwerp voor een gemeenschappelijk referentiekader bevat naast definities, algemene beginselen en modelregels voor het contractenrecht ook bepalingen voor delen van het onrechtmatige-daadrecht. Een aantal aspecten van het goederenrecht dat nauw verwant is met het algemene contractenrecht is ook in het wetenschappelijk ontwerp opgenomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om cessie en eigendomsvoorbehoud. Het is nog afwachten met welk voorstel de Commissie zal gaan komen. De vraag naar de inhoud van een gemeenschappelijk referentiekader kan naar mijn mening niet los worden gezien van de vraag naar de vorm van een eventuele gemeenschappelijk referentiekader. Ik ben voorstander van een gemeenschappelijk referentiekader als een niet-bindend instrument voor de Europese wetgever als hulpmiddel bij het maken van betere wetgeving. Ik stel mij voor dat de Europese wetgever bij het opstellen van nieuwe Europese regels een gemeenschappelijk referentiekader hanteert als inspiratiebron, naast de verschillende nationale rechtsstelsels

die nu al als inspiratiebron dienen. Het belang van consistente wetgeving beperkt zich niet tot het contractenrecht. Een gemeenschappelijk referentiekader als vrijwillig hulpmiddel zou mijns inziens daarom naast definities en beginselen van contractenrecht ook definities en beginselen van goederenrecht en onrechtmatige-daadrecht kunnen bevatten.

8

Nederland steunt een gemeenschappelijk referentiekader als een niet-bindend instrument voor de Europese wetgever voor het maken van betere wetgeving (zie ook mijn brief aan de voorzitter van de Eerste Kamer van 27 mei 2008, Kamerstukken I 2007/08, 23 490, DI). Dat is in overeenstemming met het standpunt van de Raad van december 2008, dat blijkt uit het (openbaar) document JUSTCIV 236 (15306/08), besproken in het Algemeen Overleg over de JBZ Raad met uw Kamer op 26 november 2008.

9

Voor harmonisatie van privaatrecht is een rechtsbasis nodig in het EG-Verdrag. Het EG-Verdrag biedt geen rechtsbasis voor een volledig Europees Burgerlijk Wetboek. Dat standpunt draag ik uit in de Raad. In dit standpunt word ik gesteund door de grote meerderheid van de lidstaten.